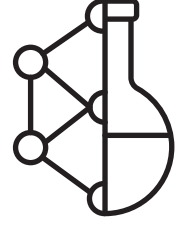

BÖLÜM 14

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ FEN EĞİTİMİ KAPSAMINDA ÇEVRE EĞİTİMİ

Rüveyda MENTEŞ¹
Mehmet Nur TUĞLUK²

GİRİŞ

Günümüzde çevre bilincinin ve sürdürülebilirlik anlayışının giderek önem kazandığı dünyamızda, erken çocukluk dönemi önemli bir temel oluşturmaktadır. Bu kapsamlı kitap bölümü, çevre eğitiminin tarihsel süreçlerine, önemi ve hedefine değinerek erken çocukluk döneminde çevre eğitimine odaklanır. Bu yaş grubundaki çocukların çevre okuryazarlığı ve farkındalığı, gelecekteki çevre bilincinin temelini oluşturacaktır. Bu bölümde, erken çocukluk dönemi çevre katılımı ve becerileri üzerine odaklanarak, çocukların çevreyle etkileşimlerini ve sorumluluklarını nasıl geliştirebileceğimizi inceleyeceğiz. Ayrıca, çevre eğitimi erken çocukluk eğitimiyle nasıl bütünleştirebileceğimizi ve oyun yöntemlerinin çevre eğitimine katkısını ele alacağız. Proje temelli çevre eğitimi ve fen bilimleri ile çevre eğitiminin entegrasyonu da bu çalışmanın önemli odak noktalarından olacaktır. Hedefimiz, erken yaşlardan itibaren çocukların çevreye duyarlı bireyler olarak yetişmelerini sağlayarak, gelecek nesillerin sürdürülebilir bir dünya için bilinçli ve aktif rol oynayan bireyler olmalarına katkıda bulunmaktır.

¹ Uzm. Çg., ruveydamentes@gmail.com, 0009-0001-5374-9694

² Doç. Dr., Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği AD., mntugluk@yildiz.edu.tr, 0000-0003-2007-5942

7. Bitki Dikme ve Bakım: Çocuklarla birlikte toprağı inceleyip tohum ekip bitki yetiştirin. Okul bahçesinde veya çevrede, çocuklarla birlikte bitki dikimi yapmak ve bu bitkilerin bakımını birlikte yapmak, onlara doğaya karşı sorumluluk ve doğayla bağ kurma fırsatı verir. Sınıfınızda ve okul bahçesinde çeşitli saksı ve toprak bitkileri bulundurun. Bitkileri yetiştirirken ve bakımını yaparken çocuklar onları gözlemleme, sınıflandırma, neden sonuç ilişkisi kurma gibi becerilerini geliştirir. Verim alınabilen bitkilerin beslenmesi, daha sonra onlardan meyve ve sebze toplama eylemiyle çocuklar doğanın verici yönünü fark ederek doğayla samimi ilişkiler kurarlar.
8. Hayvan besleme ve bakımı: Hayvanlar gerçek eğitim metaryelleridir. Çocuklara hayvanlarla birebir deneyimler edinmesini sağlayın. Sınıf içinde beslenebilecek hayvanlar (balık, kuş, kaplumbağa gibi) ve sınıf dışında bakımı yapılabilecek hayvanlar (kedi, tavşan, tavuk gibi) bulundurarak bakımlarını çocukların sorumluluğuna verin. Ders etkinliklerine tırtıl, kelebek, zararsız böcekler gibi hayvanları dahil edin. Sınıf içinde ve doğada hayvanları gözlemlemelerini, mümkün olursa dokunmalarını ve onlarla iletişim geliştirmelerini destekleyin.
9. Konuk Eğitimciler ve Etkinlikler: Fen bilimleri ve çevre konusunda itfaiyeci, bahçıvan, çevre ve orman mühendisi gibi uzman kişileri davet ederek çocuklara deneyimli rehberlik sunun. Bu kişiler, çocukların ilgisini çekecek etkinlikler düzenleyerek öğrenme süreçlerini daha da keyifli hale getirebilirler. Ayrıca çocuklar ilk elden öğrenme deneyimi edinirler. Çocukların öğrenme süreçleri keşif üzerine kuruludur. Dolayısıyla, onlara mümkün olduğunca deneyimleyerek ve eğlenerek öğrenmeleri için fırsatlar sunmak önemlidir.

KAYNAKLAR

1. Palmer J.A. Environmental education in the 21 st Century, theory, practice, progress and promise. New York: Routledge.2003
2. IUCN IU. International working on environmental education in the schools curriculum, final report. Carson: IUCN Library System. (1970). 07 20, 2023 tarihinde <https://portals.iucn.org/library/node/10447> adresinden alındı
3. Bozlağan R. Sürdürülebilir gelişme düşüncesinin tarihsel arka planı. *Jorunal of Social Policy Conferences*, 2005: s.1011-1028.
4. UN UN. United Nations Conference on human development. Stockholm:(1972). United Nations. 07 20, 2023 tarihinde <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/NL7/300/05/PDF/NL730005.pdf?OpenElement> adresinden alındı
5. McCrea E.J. The roots of environmental education: How the past supports the future. Environmental Education and Training Partnership. 2006.
6. Bilgili MY, Topal A. Sürdürülebilir yükseköğretim kurumları oluşturulmasında talloires deklarasyonunun rolü ve önemi. *Journal of Higher Education and Science*, 2021;11(2); s.417-424.

7. UNESCO, U. N. (1978). Intergovernmental conference on environmental education, Tbilisi final report. Paris: UNESCO. 07 20, 2023 tarihinde <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000032763> adresinden alındı
8. Berberoğlu EO, Uygun S. Tübitak 4004 projelerinin, 'sürdürülebilir kalkınma için çevre eğitimi' kapsamında değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2003;13(2): s.107-133.
9. UN, U. N. (2002). World summit on sustainable development. Johannesburg: United Nations. 07 20, 2023 tarihinde <https://www.un.org/en/conferences/environment/johannesburg2002> adresinden alındı
10. UN, U. N. (2012). United nations conference on sustainable development. Rio de Janeiro: United Nations. 07 20, 2023 tarihinde <https://www.un.org/en/conferences/environment/rio2012> adresinden alındı
11. Halisçelik E, Soytaş MA. Sustainable development from millennium 2015 to sustainable development goals 2030. *Sustainable Development*, 2019;27(4): p.545-572.
12. UN, U. N. (2022). Stockholm+50: a healthy planet for the prosperity of all – our responsibility, our opportunity. Stockholm: United Nations. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/K22/117/97/PDF/K2211797.pdf?OpenElement> adresinden alındı
13. Demir E, Yalçın H. Türkiye'de çevre eğitimi. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 2014;7(2): s.07-18.
14. MEB, T. M. (2014). 07 20, 2023 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı Web Sitesi: <https://www.meb.gov.tr/cevre-egitimine-yonelik-is-birligi-protokolu-imzalandi/haber/7724/tr>
15. Haktanır G. *Okul öncesi dönemde çevre eğitimi* içinde: Çevre eğitimi. Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayını, 2015.
16. Carson R. Sessiz bahar. (Ç. Güler, Çev.) Ankara: Palme Yayıncılık, 2011.
17. Dieser O, Bogner FX. Young people's cognitive achievement as fostered by hands-on-centred environmental education. *Environmental Education Research*, 2015;22(7): p.943-957.
18. Disinger JF, Roth CE. Environmental literacy. Columbus: ERIC Clearinghouse for Science Mathematics and Environmental Education, 1992.
19. Başal A. The implementation of a flipped classroom in foreign language teaching. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 2005;16(4): p.28-37.
20. Koç Y. *Çevresel farkındalık*. H. Tokcan, Y. Topkaya içinde, Çevre Eğitimi, Ankara: Pegem Akademi, 2021: s.82-91.
21. Salmon E. Kincentric ecology: Indigenous perceptions of the human nature relationship. *Ecological Applications*, 200;10(5): s.1327-1332.
22. Atasoy E. *Çevre için eğitim: Çocuk doğa etkileşimi*. Bursa: Ezgi Kitapevi, 2006
23. Çabuk B. *Çevre eğitimi*. D. K. Pamuk içinde, Erken çocukluk döneminde çevre eğitimi ve sürdürülebilirlik, Ankara: Anı Yayıncılık, 2021; s. 1-37.
24. Yıldırım G. Temel yaşam becerileri hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşleri: Bilgi, ihtiyaç ve öncelikler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2021;19(2): s.1199-1222.
25. Benton R. Reduce, reuse, recycle and refuse. *Journal of Macromarketing*, 2015;35(1): p.111-122.
26. Palmberg I, Kuru J. Outdoor activities as a basis for environmental responsibility. *The Journal of Environmental Education*, 2001;31(4): p.32-36.
27. Phenice LA, Griffore RJ. Young children and the natural world. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 2003;4(2): p.167-171.
28. Davis J. M. Young children, environmental education and future. *Early Childhood Education Journal*, 1998;26(2): p.117-123.
29. Basile C, White C. Respecting living things: Environmental literacy for young children. *Early Childhood Education Journal*, 2000;28(1): p.57-61.
30. Başal HA. *Okul öncesi eğitiminin ilke ve yöntemleri*. Ankara: Morpa Yayınları, 2005.

31. Ayvaz Z, Doğan Y. *Okul öncesi çevre eğitimi*. İzmir: Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı: Çevre Eğitimi Merkezi Yayınları, 2000.
32. Louv R. *Doğadaki son çocuk*. 2010, Ankara: TÜBİTAK. adresinden alındı
33. Kalburan NC. *Riskli oyunun çevre eğitimi açısından önemi ve alternatif yaklaşımlar*. D. K. Pamuk içinde, Erken çocukluk döneminde çevre eğitimi ve sürdürülebilirlik, Ankara: Anı Yayıncılık, 2021: s.203-228.
34. Sandseter EB, Kleppe R, Kennair LE. Risky play in children's emotion regulation, social functioning, and physical health: an evolutionary approach. *International Journal of Play*, 2022;12(1): 1-13.
35. Sandseter EB. Categorising risky play – How can we identify risk-taking in children's play. *European Early Childhood Education Research Journal*, 2007;15(2): p. 237-252.
36. İnan HZ. *Okul öncesi eğitimde çağdaş yaklaşımlar*: Reggio Emilia yaklaşımı ve proje yaklaşımı. Ankara: Anı Yayıncılık, 2017.
37. Oğuz V, Gizir Z, Akyol AK. *Erken çocukluk eğitiminde proje yaklaşımı ve uygulanmış proje örnekleri*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2014
38. Gürkan T. *Proje yaklaşımı*. R. Zembat içinde, Okul öncesinde özel öğretim yöntemleri, Ankara: Anı Yayıncılık, 2016: s. 291-317.
39. Ünsal FÖ. Fen eğitiminde proje tabanlı yaklaşım. B. Akman, G. U. Balat, & T. G. Yıldız içinde, *Erken çocukluk eğitiminde fen eğitimi*, Ankara: Anı Yayıncılık, 2019. s. 161-189.
40. Katz LG, Chard SC. *Engaging children's minds: The project approach*. Stamford: Praeger. 2014.
41. Taştepe T. *Erken çocukluk dönemi çevre eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler*. R. Olgan içinde, Erken çocukluk Döneminde Çevre Eğitimi, Ankara: Pegem, 2020: s. 150-171.
42. Birbili M. Mapping knowledge: Concept maps in early childhood education. *Early Childhood Research & Practice*, 2006: 8(2).
43. Peköz Ç. *Çevre eğitiminde kullanılan yöntemler, teknikler ve etkinlik örnekleri*. H. G. Ogelman içinde, Erken Çocuklukta Çevre Eğitimi, 2020: s. 183-227, Ankara: Eğiten Kitap.